

4

Sîstema piştevaniyê ji bo endamên malbatên xwedî zarokên astengdar

Agahiyên ji bo penaberên Astengdar û xizmên wan ji projeya Empowerment Now û Koma NOW! Nicht Ohne das Wir

Li Almaniyayê kîjan mafên min hene?

Gelek penaberên Astengdar û xizmên wan dema digihêjin Almaniyayê rastî zehmetiyeke mezin tên: Çawa piştgirî û alîkariyê distînin? Gelek pirsên wan li ser sîstema alîkariyê li Almaniyayê hene. Ew jî dixwazin bizanin ka mafên wan ji bo piştewanî û alîkarîyê çi ne. Lê gelek caran ew nikarin ti agahiyek li ser vê yekê bi zimanê xwe bibînin.

Ji ber vê yekê niha şeş broşurên xwedî agahî bi neh zimanan hene. Em ê we li ser mafên we yê piştgirî û alîkariyê cûrbecûr agahdar bikin. Û em bersivê pirsên li ser sîstema alîkariyê ya li Almaniyayê didin. “Dema ku ez hatim Almaniyayê min dixwest kîjan agahiyê bi dest bixim?” Dema ku me agahî dinivîsand ev pirs ji bo me girîng bû.

Tu ne bi tenê yî!

Li Almaniyayê gelek navendên şewirmendiyê hene. Tu dikarî li vir şîretan bistîni. Her dem piştgirî bistîne!

Çima ez biçim navendê şewirmendiyê?

Navendên şewirmendiyê dê di serlêdana te ya ji bo xizmetên piştewaniyê û di dema redkirina serlêdana te de alîkariya te bikin. Piştî şewrekê tu ê hewcedarî û derfetên xwe baştir fêmkirî û xizmetên piştewaniyê yê rast bistîni.

Navendên şewirmendiyê

[Şîreta Hevpişka Serbixwe ya Pêvek \(Ergänzende unabhängige Teilhabeberatung, EUTB\)](#)

[Navendên Şewirmendiya Koçberiyê yê Komeleyên Refahê](#)

Di pirsên te yê li ser lîstîna tenduristî, rehabîlîtasyonê û bijîjkî û lîstîna de, [Şewirmendiya Nexweşên Serbixwe li Almanya \(Unabhängige Patientenberatung Deutschland, UPD\)](#) ji te re bibe alîkar.

Her wiha tu dikarî bi komeleyên astengdariyê, bi Nivîsgeha refaha civakî (Sozialamt), bi Dezgeha karê (Agentur für Arbeit) an jî bi Nivîsgeha entegrasyonê (Integrationsamt) ra bikevî têkiliyê. Gelek caran ew pir nêzî te ne.

Li gelek eyaletên federal hîn bêhtir xizmetên şewirmendiyê hene. Ya herî baş ew e ku tu agahdarî li cihê rûniştinê xwe bistîni.

Sîstema piştewaniyê ji bo endamên malbatên xwedî zarokên astengdar

Malbatên zarokên astengdar alîkariya dewletê distînin. Alîkariya dewletê tê wê wateyê ku bi wan re rayedar, nivîsgeh û saziyan hene ku piştgiriya zarokên astengdar dikin. Ev pêşniyar ji bo ku zarok karibin beşdarî civakê bibin, tê armanckirin ku piştgiriya malbatan bikin, bi taybet di salên pêşîn ên jiyana zarokan de.

Hin xizmetan bi taybetî ji bo zarokên astengdar û malbatên wan in. Ev destwerdana zû, alavên arîkarî û çareserî û derman, lîstikên û xizmetên alîkariyê hemşîre pêk tîne. Hemû malbat alîkariyên din distînin – tevî ku zaroka wan bêasteng be jî, wek mînak muayeneyên zarokan ên bêpere (“U-Examination”) an alîkaraiyen darayî ya zarokan.

Di vê broşûrê de em li ser mafên te û zarokên te û arîkariya darayî nêrînek giştî didin te. Em her weha pêşniyarên perwerdehiyê yê dibistanan ji bo zarokên astengdar didin nasîn. Di dawiyê de, em rave dikin ka serweriya qanûnî çi ye.

Maf û piştgiriya dewletê heye ku hemû kesên astengdar jê re hene: zarok û mezin. Di serî de em alîkariya dewletê ya ji bo zarokên astengdar û malbatên wan nîşanî we didin. Lê em ê her weha we agahdar bikin ku tu di kîjan broşûran de dikarî li ser alîkariya ku mafê hemû kesên astengdar tê de ne bibînî. Em her weha alîkariya dewletê ya ku hemî zarok dikarin bistînin - bi astengdar an bêasteng - vedibêjin.

Rehabîltasyona bijîşkî

Li vir tu dikarî li ser tişteke fêrbibî

- Muayeneyên zû destnîşankirinê
- Destwerdana pêşwext

Nîşe: Li ser malpera [Arzt-Auskunft /Dixtor-Agahî](#) tu dikarî par-zûnek bikar bînî da ku li bijîşkan bigerin. Wekî mînak, tu dikarî li gorî mijar, ziman, û pratîkên gihîştî bigerî.

Muayeneyên zû destnîşankirinê

Muayeneyên zû destnîşankirinê ji bo tespîtkirina zû ya nexweşî û astengdarî û ji bo pêşîlêgirtinê têne bikar anîn. Di dema muayeneyan de, bijîşkên zarokan diyar dikin ka zarok çawa ji hêla laşî û zanînê ve pêşve diçe. Di heman demê de ew dikarin di qonaxeka destpêkê de nexweşiyên kronîk, derengiya pêşkeftinê an kêmasiyan tespît bikin. Di dema muayeneyê de, dêûbav dikarin her pirs û fikarên li ser tenduristiya zarokê xwe biaxivin.

Zarok piştî jidayikbûnê yekem muayeneya zû destnîşankirina xwe û ya dawî jî dema ku pênc-şeş salî ye dike. Bi tevahî neh muayeneya zû destnîşankirinê hene. Li hin dewletên federal ew mecbûrî ne, li hinekan ne. Dêûbav randevûyan ji bo muayeneyên zû destnîşankirinê bi dixtorê zarokan re çêdikin.

Muayeneya zû destnîşankirinê ji statûya rûniştinê û endamtiya di şirketa bîmeya tenduristiyê de serbixwe ye. Hemû zarokan li Almanyayê mafê vê lênerîna tenduristiyê ya bêpere hene. Heke hûn endamê şirketeka bîmeya tenduristiyê ne, şirketeka bîmeya tenduristiyê dê ji bo hemî muayeneyên zû destnîşankirinê bide. Heke tu alîkariyên penaxwaziyê wergirî, nivîsgeha refaha civakî dê mesrefên van muayeneyan bigire ser xwe.

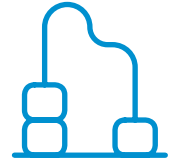
Muayeneyên zû destnîşankirinê di hin deman de pêk tê ji ber ku tenê wê hingê dikare tespîtkirin û dermankirina zû serketî be. Wekî din, şirketên bîmeya tenduristiyê û nivîsgeha refaha civakî tenê lêçûnên muayeneyên zû destnîşankirinê vedigirin ger ku dem li gorî wan were girtin. Ji ber vê yekê tu neçar î ku li ser demên demê bisekinî. Tu dikarî li ser malpera [Navenda Federal ya Perwerdehiya Tenduristiyê](#) hesab bikî ka kengê zarokê te hewcedarê kîjan muayeneyê ye. Tiştê ku divê tu bikî ev e ku rojbûna wî/ê têxî qada “Dîroka Jidayikbûnê”.

Destwerdana pêşwext

Zarokên astengdar ên di navbera sifir û şeş salî de dikarin destwerdana pêşwext bistînin. Armanca destwerdana pêşwext piştgirî û pêşxistina zarokên astengdar di warê laşî, derûnî û civakî de ye.

Destwerdana pêşwext ev in

- Xizmetên bijîjkî yên ji bo zû destnîşankirinê (teşhîs),
- Destwerdana pêşwext (têrapîyên cuda),
- Piştgiriya perwerdehiyê wekî alîkariya perwerdehiya
- dermankirinê taybetî, psîkolojîk û civakî pêşkêşî dike..

Armanca piştgiriya li gorî hewcedariyên zarok tê danîn. Şîret, rêberî û piştgirî ji bo dêûbavan jî beşek ji pêşniyarên destwerdana pêşwexte ye. Heke bijîjkê zarokan tedawiyê destnîşan kiribe ev bêpere ye.

Dixorê zarokan bi gelemperî yekem xala têkiliyê ye. Ew ê ji te re behsa navendên destwerdana pêşwexte li deverê bikin û ji te re bibin alîkar ku wan bibînin. Her weha tu dikarî bi beşa tenduristiyê ya herêma re têkilî daynin. Her weha tu dikarî li ser malpera www.frühförderstellen.de li navendên destwerdana pêşwexte li dewletên federal bigerî.

Ma ez mafê hemî xizmetên destwerdana pêşwexte heye?

Erê, heke tu tevî yek ji van koman bî:

- Penaberên naskirî
- Kesên ku mafê penaberiyê hene û yên ku xwedî mafê parastina pêvek in
- Kesên xwedî destûra rûniştinê li gorî xala 24 ya Qanûna Niştecihbûnê ku xwedî bîmeyaya tenduristiyê ya yasayî ne

Kî dikare pêşniyarên destwerdana pêşwexte bistîne? Penaxwaz û kesên xwedî destûra Duldung ku zêdetirî 36 mehan li Almaniyayê dijîn. Lê teklîf jê re tê gotin xizmetek bijartî ye, ku te vê wateyê ku divê nivîsgeha refaha civakî wan erê bike.

Nîşe

„Xizmeta bijartî“ tê vê wateyê ku tu mafek qanûnî ji bo berjewendiyê tune. Nivîsgeha refaha civakî biryarê dide ka alikariyê bide yan na. Pêdivî ye ku tu serlêdana berjewendiyek berbiçav bikî û rave bikî ka çima wergirtina vê berjewendiyê hewce ye.

Kesên ku di pêvajoya penaberiyê de derbas dibin di 36 mehên ewil ên mayîna xwe ya li Almanyayê de mafê xizmetên destwerdana pêşwexte nîne. Lê nivîsgeha refaha civakî dikare karûbaran bipejirîne eger zarokek pêdivî bi destwerdana pêşwexte hebe da ku tenduristiya wî/ê û hewcedariyên wan bicîh bîne. Divê dê û bavê wî/ê serlêdana xwe pêşkêşî nivîsgeha refaha civakî bikin.

Kî ji bo destwerdana pêşwexte pere dide?

Ew bi kêmasiya zarokê te ve girêdayî ye û rewşa te ya rûniştinê, kîjan sazî berpirsiyar e. Pêşkêşker dikarin:

- Şirketa bîmeya tenduristiyê û pêşkêşkerên arîkariya entegrasyonê:
 - ji bo penaberên naskirî
 - Kesên mafê penaberiyê û yên xwedî mafê parastina pêvek
 - Kesên ku li gor Benda 24 ya Qanûna Niştecihbûnê xwe-diyê destûra rûniştinê ne ku xwedî bîmeya tenduristiyê ya yasayî ne.
- Nivîsgeha Refaha Civakî:
 - ji bo penaxwazan û ji bo kesên xwedî destûra Duldungê
- Nivîsgeha Karûbarên Ciwanan:
 - ji bo zarokên bi astengiya derûnî

Tu dikarî bêtir agahdarî di broşûra me ya [Tenduristî, Rehabîlîta-siyon û Alîkariya Lênêrîna Hemşîre](#) bibînî. Broşûr li ser gihîştina xizmetên bijîjkî ye, wek mînak lénêrîna bijîşkî ya bêpere û şirovekirina ziman di dema dermankirina bijîjkî de.

Tu dikarî di broşûra [Saziya Alîkariya ji bo Astengdaran](#) de agahdarî li ser derman û alavên alîkariyan bibînî.

Nîşe

Heke tu û zarokê te di pêvajoya penaberiye de bin û li gorî Qanûna Alîkariyên Penaberan sûd werbigirin jî, mafê zarokê te heye ku lênihêrîna bijîşkî werbigire. Heke nivîsgeha refaha civakî ji bo lênehêrîn û pêşveçûna zarokê te alîkariyên te red bike, helbet ji navendeke şewirmendiyê ya li nêzî xwe piştgiriye werbigire. Tu dikarî xala 6emîn a Qanûna Sûdwegirtina Penaxwazan a ku mafê zarokan ê lênihêrîna bijîşkî ya guncaw digire, vegehinî. Di qanûnê de bi renekî vekirî wiha dibêje:

Dezgeha berpirsiyar dikare ji bo pêdiviyên taybet ên zarokan xizmetan peyda bike. Mafê tevlêbûna civakî ya zarokên astengdar û mafê tenduristiyê jî di xalên 23 û 24 ên Peymana Mafên Zarokan a Neteweyên Yekbûyî de cih girtine. Ji ber vê yekê tu dikarî li ser wê bisekinî.

Pêşniyar û alîkariya aborî ji bo endamên malbatê

Li Almanyayê gelek awayên piştgiriya hene ku xizm dikarin ji wan sûd werbigirin dema ku li zarokek astengdar xwedî derdikevin û lîdinêrin. Ev tê de:

- Alîkariya aborî (alîkariya lîninêrînê û darayî ya zarokan)
- Dermana Dêûbavtiyê
- Xizmeta Piştgiriya Malbatê

Alîkariya lîninêrînê

Heke tu bi xwe nikaribî lêçûnên lîninêrînê ji bo zarokê xwe bidî, tu dikarî ji bo lîninêrînê ji nivîsgeha refaha civakî serlêdanê bişînî.

Berî ku tu alîkariya dewletê ji bo lîninêrîna zarokê xwe bistînî, pisporek bijîjkî divê pêşî hewcedariya zarokê te ji bo lîninêrînê diyar bike û asta lîninêrînê diyar bike. Asta lîninêrînê ya zarokê te çiqasî bilindtir be, ew qas mafê wî/ê yê lîninêrînê zêdetir dibe. Tu dikarî bêtir agahdarî di broşûra me ya [Tenduristî, Rehabîlîtasyon û Alîkariya Lîninêrîna Hemşîre](#) bibînî.

Dermana Dêûbavtiyê

Lîninêrîna zarokek ku hewceyê lîninêrînê ye - ji hêla laşî û giyanî ve - gelek enerjîyê digire. Tenê yên ku sax bimînin dikarin ji bo demek dirêj li zarokê xwedî derkevin. Ji ber vê yekê, xizmên ku ji hêla bîmeya tenduristiyê ya qanûnî ve hatine bîmekirin, mafek qanûnî bi navê dermana dêûbavtiyê heye Tu dikarî dermankirinê di hin navberan de bikî. Tu dikarî dermankirinê bi tenê an jî bi zarokê xwe re bikî. Armanca dermankirinê ew e,

- ji bo xurtkirina tenduristiya xizman,
- şîretan bide xizman ku ew çawa dikarin lînihêrîna rojane birêxistin bikin da ku ew kêmtir stres be.

Dermankirin di nav saziyên de têne kirin, ku di pêdiviyên lîninêrîna malbatê û zarokên wan de pisporek in.

Dermana dêûbavtiyê ji te û zarokê te re navberek, lînihêrîna bijîjkî û çareseriyên pêşkêşî dike. Ew bi gelemperî sê hefte dom dike û heke hewce be dikare were dirêjkirin. Di destpêka dermankirinê de tu planek dermankirinê bistînî ku li gorî hewcedariyên we hatîye çêkirin. Di planê de, wekî mînak:

- Dermankirinên bijîşkî
- Dermankirina fîzîkî
- Gotûbêjên ferdî û komê yên psîkolojîk
- Tevger û temrînên vehesînê
- Şîreta xwarinê

Ji bo ku ez bikaribim dermana dêûbavtiyê bigirim divê ez çî hewcedariyên xwe bi cih bînim?

Divê hûn bibin yek ji van koman:

- Penaberekî naskirî
- Kesên ku mafê penaberiyê hene û yên ku xwedî mafê parastina pêvek in
- Kesên xwedî destûra rûniştinê li gorî xala 24 ya Qanûna Niştecihbûnê ku xwedî bîmeya tenduristiyê ya yasayî ne.

Ji bilî divê

- Zaroka te divê xwedî asta lînêrînê be,
- Zaroka te herî kêrî mehan ji aliyê te ve hatiye lînêrînê,
- Dibe ku dermana dêûbavtiyê ji ber sedemên tibî pêwîst be,
- û reçeteya dixtor jî heye.

Heke tu van nîşanan hebe, tu dikarî dermaneka dêûbavtiyê bistînî, wekî mînak:

- westiyayîya daîmî an daxwazên zêde
- Pirsgirêkên dil û mîde
- Nexweşiyên xewê
- Êşa pişt û movikan
- Nexweşiyên xemgîniyê an depresyonê

Ez çawa dikarim serlêdana dermana dêûbavtiyê bikim?

Tu ji bo dermana dêûbavtiyê ji şirketa xweya bîmeya tenduristiyê serlêdan dişînî. Heke şirketeka bîmeyê serlêdana tedawiyê bipejirîne, ew ê lêçûnên dermankirinê jî digire. Her wiha mesrefên zarokên ku bi te re tên jî, dide. Tu tiştek bi navê beşdariya kesane didî, ku rojane 10 euro ye. Zarok ne mecbûr in ku tevkarîya xwe bi xwe bidin. Malbatên kêr-dahat dikarin ji dayîna beşên xwe bêpar bimînin.

Heke şirketa bîmeya tenduristiyê serlêdana te nepejirîne, ji kerema xwe dilgiran nebin. Tu dikarî bi alîkariya navendeka şewirmendiyê îfrazê bikî.

Alîkariya darayî ya zarokan

Dewlet alîkarîya darayîya zarokan bikar tîne da ku piştgirîya dêûbavan bike ku li zarokên xwe xwedî derkevin. Heqê xizmetên zarokan ji bo her zarokekî mehê 250 euro ye. Dêûbav bi gelemperî heta ku zarokên wan 18 salî bibin pereyên zarokan distînin. Ji bo zarokên astengdar ti sînore temenî tune. Her weha tu dikarî ji bo zarokê xwe piştî 18 saliya jî serlêdana pereyên zarokan bikî. Lêbelê, pêdivî ye ku zarokê te astengiya laşî an jî zanîni hebe û nikare xwe biparêze.

Di rewşên awarte de, zarokên mezin ên bêasteng jî xizmeta zarokan werdigirin, wekî mînak heke zarok hîn jî biçe dibistanê, wek bêkar qeydkirî be an li kar bigere, an jî perwerdehiyê diqedîne, dixwîne an jî xizmeteke dilxwazî ya naskirî diqedîne.

Pêdiviyên jêrîn ji bo xizmetên zarokan ji bo mezinên astengdar têne bicîh kirin:

- Divê astengdariya we were îsbat kirin, wekî mînak bi nîşana “H” (bêçare) li ser karta nasnameya kesê we yê astengdar..
- Astengdariyê beriya 25 saliya ya zarokê derket holê.

Heke zarokê we ji 25 salî mezintir be, ew ê hewceyê delîlan be ji dema ku astengdariyê çê bûye.

- Ciwan ji ber astengdariya wî/ê pir hindik pereyê wî/ê heye, ji bo ku pêdiviyên xwe yên jiyane dabîn bike. Peyva pêdiviyên hemû hewcedariyên ku mirov ji bo jiyana rojane pêdiviya wan pê heye, vedibêje. Di nav wan de wekî mînak xwarin, cil û berg, tenduristî, xanî û dema vala heye. Pêdiviyên jiyane ji pêdiviyên jiyane yên giştî û pêdiviyên zêde yên ji ber astengdariyê pêk tên. Pêdiviyên jiyane yên gelemperî di sala 2024 de dê 11,604 euro be. Pêdiviya zêde ya ji ber astengdariyê li gorî kêmasiya kesane diguhere.

Ez çawa alîkariya darayî ya zarokan distînim?

Tu serlêdana alîkariya darayî ya zarokan li bîmeya malbatê ya nivîsgeha Kar a Federal dikî ku ji te re berpirsiyar e. Tu dikarî serlêdanê bi serhêl bişînin an jî bi posteyê bişînin.

Ma mafê min ê alikariya darayiya zarokan heye?

Erê, heke tu ji yek ji van koman bî:

- Penaberên naskirî, yên xwedî mafê penaberiyê û yên xwedî mafê parastina pêvek
- Kesên xwedî destûra rûniştinê li gorî xala 24 ya qanûna rûniştinê
- Kesên xwedî Duldung a karê

Xizmeta Piştgiriya Malbatê (Familienunterstützender Dienst)

Xizmeta Piştgiriya Malbatê (FuD, carinan “Xizmeta Alîkariya Malbatê”, FeD) piştgiriya dide malbatên ku li zarokek, ciwanek an mezinek astengdar xwedî derdikevin. Karmendan barê dêûbav û xwişk û birayan sivik dikin dema ku lênêrîna wan tê an jî ew karûbarên veguhastinê pêşkêş dikin. Ew jî ji bo berjewendiyên xwe piştgirî û piştgiriya kesên astengdar dikin, wekî mînak di dema xwe ya vala de. Û serxwebûna xwe pêş dixin. FuD bi gelemperî ji hêla komeleyên refahê an rêxistinên din ên ku alîkariya mirovên kêmendarm dikin ve tê pêşkêş kirin.

FuD pêşkêşî dike:

- Dema vala: mînakî, rêveçûn an serdanên sînemayê, konser û muzeyan
- Rahînan ji bo serxwebûnê: wekî mînak dema xwarinê, serûştinê, cilêkirinê
- Lênêrîna kesane: alîkariya şuştin û firçekirina diranan
- Tevlihevî: mînakî bijîjk, terapîst, rayedaran
- Xizmetên veguhestinê: mînakî dibistanê, sînemayê, dixtor çûn
- Şêwirdarî û piştgirî ji bo dêûbavan ji bo serîlêdanan
- Bi dêûbavên din re û bi zarok û ciwanên astengdar re têkilî daynin
- Bi xizmetên din û navendên şewirmendiyê re têkilî daynin

Piştgirî li gorî pêdiviyên malbatan tê kirin. Malbat bi FuD re nîqaş dikin ku ew çî piştgirî û çiqas piştgirî dixwazin.

Ma ez mafê piştgiriya FuD heye?

Erê, heke tu yek ji van koman bî:

- Penaberên naskirî
- Kesên xwedî mafê penaberiye û yên xwedî mafê parastina pêveke in
- Kesên ku li gorî xala 24-ê ya Qanûna Niştecihbûnê xwediyê destûra rûniştinê ne, xwedî bîmeya tenduristiye ya zagonî ne.

Mafê mirovan heye ku ji alîkariya entegrasyonê sûdên beşdarbûnê werbigirin. Ji ber vê yekê jî mafê wan heye ku ji FuDê jî piştgirî bistînin.

Penaxwaz û kesên xwedî destûra Duldungê ku ji 36 mehan zêdetir e li Almanyayê dijîn, dikarin ji FuD piştgirî bistînin. Lê belê, ev feydeyek jêhatî ye ku divê nivîsgeha refaha civakî erê bike.

Kesên ku di pêvajoya penaberiye de derbas dibin, di 36 mehên ewil ên mayîna xwe ya li Elmanyayê de, mafê wan ê alîkariyên tevlêbûnê ji alîkariya entegrasyonê tune. Ji ber vê yekê ji FuDyê tu alîkarî nakin. Lêbelê, heke zarokê we hewcedarê piştgirîyê be da ku tenduristiya wî/ê û hewcedariyên wî/ê yên taybetî bicîh bîne, nivîsgeha refaha civakî dikare FuD erê bike. Tu daxwaznameyê pêşkêşî daîreya alîkariya civakî dikî.

Kî ji bo FuDê pere dide?

Ew bi astengdarî û statûya rûniştinê ve girêdayî ye, kîjan dabînkêr/pêşkêşker berpirsiyar e. Pêşkêşker dikare bibe:

- Pêşkêşvanê arîkariya entegrasyonê
- Nivîsgeha Refaha Civakî
- Nivîsgeha Refahê Ciwanan

Dibe ku tu bi xwe beşek ji lêçûnên FuD bidî.

Pêşniyarên piştgirî û perwerdehiyê ji bo zarokên astengdar

Mafê zarokên astengdar heye ku bi zarokên bêasteng re biçin baxçeya zarokan (Kîta) û dibistanê. Niha her ku diçe, zêdetir navend û dibistanên lînhêrîna rojane yê berfireh hene ku tê de zarokên astengdar û bêasteng bi hev re fêr dibin. Lê ji bo zarokên kêmendam Kîta û dibistanên taybet ên dermankirinê jî hene ku zarokên bêasteng nikarin biçin wan.

Zarokên astengdar divê bi qasî zarokên bê asteng beşdarî pêşniyaran bibin. Em li ser cûrbecûr piştgirî û pêşniyarên perwerdehiyê nêrînek pêşkêşî we dikin:

Kitas/Navendên lînhêrîna

Hema ku zarok bibe sê salî, mafê wî yê qanûnî heye ku li cihê lînhêrîna zarokan be. Mafê her zarokî heye ku biçe Kîtas, bêyî ku dê û bavê wî kar dikin an na. Ji bo zarokên astengdar vebijarkên cihê lînhêrîna rojane hene, wekî mînak:

- di nav de navendên lînhêrîna û baxçeyên zarokan
- Yekbûna ferdî li navendên lînhêrîna Kîtas
- navendên lînhêrîna yê perwerdehiya taybet û kitayên taybet

Di nav de navendên lînhêrîna û baxçeyên zarokan

Zarokên astengdar û bê asteng li vir bi hev re dilîzin û hîn dibin. Her zarok piştgiriya ku hewce dike distîne. Li navendên lînhêrîna rojane yê tevlê zêde lînhêrînerên ku li zarokan dinêrin hene: kesek ji pênc zarokan berpirsiyar e. Ev ji bo her zarokek bêtir dem dihêle.

Di baxçeyên zarokan de pisporên destwerdana pêşwextê hene, wek mînak terapiya axaftinê, fîzyoterapî û terapiya kar. Li hin eyaletên federal, cihên lînhêrîna bêpere ne, li eyaletên federal ên din ew qismî bêpere ne û li hin eyaletên federal dêûbav pere dêûbavê ku dêûbavên zarokên bêasteng jî didin, didin. Mîqdar bi hatina dêûbavan ve girêdayî ye.

Yekbûna ferdî li navendên lênêrînê (Kitas)

Bi entegrasyona ferdî re, tenê çend zarokên astengdar li navendek lênêrîna rojane têne qebûl kirin û bi zarokên bêasteng re li wan digerin. Ji bo vê yekê dêûbav li navenda lênêrînê serî li tedbîrek bi navê entegrasyona kesane didin. Pêşî, dixtor divê hewcedariya zarokek ji bo piştgiriyê diyar bike. Wekî din, divê pêşkêşkerê karûbar hilgirtina lêçûnan pejirandibe, wek nimûne nivîsgeha refaha ciwanan an nivîsgeha refaha civakî. Dêûbav, perwerdekar, dabînerê zarokan, bijîjkê zarok û terapîst ji bo zarokê bi navê plana tevlêbûna takekesî çêdikin. Bi vî rengî, ew piştgirîya li gorî hewcedariyê, piştgirîya ku li gorî hewcedariyên zarokê hatî çêkirin, misoger dikan.

Navendên lênêrînê yên perwerdehiya taybetî û baxçeyên zarokan ên taybetî

Tenê zarokên astengdar diçin Navendên lênêrînê perwerdehiya taybet. Komên piçûk in, ji heşt û diwanzdeh zarokan pêk tên. Ev yek ji bo zarokan destekeke xurt dide. Destwerdana pêşwextê beşek girîng a navendên lênihêrîna rojane yên perwerdehiya taybetî ye. Zarok piştgirîya perwerdehî û dermankirinê distînin û di pêşveçûna wan de bi pêşniyarên taybetî têne piştgirî kirin. Hin navendên lênêrînê yên perwerdehiya taybet pisporek in, ango ew pêşiyên perwerdehiyê destnîşan dikan; wekî mînak, navendek lênihêrîna rojane tenê zarokên bi astengiyên fêrbûnê qebûl dike. Ji van navendên lênêrînê re jî dibêjin “Zarokxaneyên taybet”. Nivîsgeha refaha civakî an jî nivîsgeha refahê ya ciwanan lêçûnên navendên lênêrîna zarokan ên perwerdehiya taybetî û kreşên zarokan ên hewcedariyên taybetî dide.

Dêûbavên zarokên astengdar mafê wan heye ku biryarê bidin ka zarokê wan biçe navendek lênihêrîna rojane ya tevhev an navendek lênihêrîna rojane ya hewcedariyên taybetî.

Dibistan

Li Almanyayê, hemû zarokên ji şeş salî û mezintir mecbûr in ku biçin dibistanê. Piraniya dibistanên dewletê û bêpere ne. Ji bo zarok û ciwanên astengdar gelek vebijark hene ku biçin dibistanê. Dêûbav dikarin di navbera dibistanek birêkûpêk an bi navê dibistanên taybetî de hilbijêrin. Cûdahiya di navbera **Dibistanên Asayî (Regelschule)** û **Dibistana taybet (Förderschule)** de çi ye?

Dibistana taybet/Förderschule

Zarokên astengdar an jî xwedî pêdiviyên taybet li dibistanên taybet tîn perwerdekirin. Li vir ew di nav xwe de ne û di dersên piçûktir de fêr dibin - bi gelemperî her polê 10 heta 15 xwendekar in. Dibistan an ders bi gelemperî di hewcedariyên piştevaniya taybetî de pisporek in, wekî mînak astengiyên fêrbûnê an kêmasiyên dîtbarî an bihîstinê. Ders li gorî hewcedariyên xwendekaran tîne çêkirin. Mamoste jêhatî ne ku bi xwendekarên astengdar re bixebitin.

Dibistanên asayî/Regelschulen

Dibistanên seretayî ji hemî zarokan re vekirî ne, bêyî ku ji şiyar, paşeroj û hewcedariyên xwe bin. Dibistanên asayî, dibistana seretayî, dibistana berfireh, dibistana navîn û dibistana amadeyî hene. Ders di polên mezin de, bi gelemperî bi zêdetirî 20 xwendekaran tîne girtin. Ders ji bo xwendekarên xwedî jêhatîbûnên cuda tîne armanc kirin.

Zarokên astengdar jî dikarin biçin dibistanek asayî. Ev wekî beşek ji yekbûna doza kesane pêk tî. Bi entegrasyona doz-bi-doz an jî tevlêbûna doz-bi-doz, tenê zarokek astengdar di dibistanek asayî de diçe dersê. Bi gelemperî hevalek dibistanê heye.

Dibistanên tevlêbûnê

Li dibistanên tevlêbûnê zarokên astengdar û bêasteng bi hev re fêr dibin. Li dibistanên seretayî di dersên ku jê re tî gotin tî gotin, herî kê du zarokên astengdar ligel zarokên bê kêmendamiyê tî perwerdekirin. Bi gelemperî pisporek perwerdehiya taybetî bi zarokên kêmendamiyê re tî. Zarok zû fêr dibin ku bi cihêrengî û cudahiyan re mijûl bibin û jêhatîbûna civakî pêş bixin.

Piştgiriya dibistanê ji bo jiyana dibistanê ya rojane

Alîkarî

Li dibistanên asayî, zarokên astengdar bi gelemperî hewcedarê alîkariyê ne, ji ber ku piştgiriya ku ji hêla xebatkarên mamostetiyê ve tî dayîn pir caran tîrê nake. Alîkarî ti naverokek fêrbûnê nade, lê berevajî vê yekê dihêle ku xwendekarên astengdar beşdarî dersan bibin, mînakî bi hemşîretî, piştgiriya civakî û hestiyarî an jî bi alîkariya ragihandinê.

Alîkarî, xizmeta alîkariya entegrasyonê ye. Dêûbav ji bo wan serî li saziya rehabilitasyonê an dabînkere refaha ciwanan didin. Ew bi astengdariyê zarokê ve girêdayî ye ku kîjan pêşkêşker berpirsiyar e:

- nivîsgeha refaha civakî heke astengdariyên laşî yan jî hiş hebe
- nivîsgeha refahê ya ciwanan heke asengdariyên derûnî hebe
- şirketa bîmeya tenduristiye heke lînenê hewce bike

Dibe ku çend dabînkere jî berpirsiyar bin. Ji navendek şewirmendiyê bêtir fêr bibin; ew ê di serîlêdanê de jî ji we re bibin alîkar.

Xizmetên ajotinê

Ji bo zarokên astengdar xizmetên veguhestinê hene ku wan dibin dibistanê. Heke zarok hin hewcedariyên xwe bi cih bin, xizmetên veguhestinê bêpere ne, wekî mînak heke zarok kêmasiyek îstîsnayî ya rêûçûnê hebe (nîşana aG) û nikaribe bi rêwîtiya giştî bigere. Komeleyên refahê bi gelemperî li cîhê karûbarên veguhestinê pêşkêş dikin. Alîkariya entegrasyonê heqê veguhestina dibistanê dide.

Ma mafê zaroka min heye ku ji hevalbendiya dibistanê an karûbarê veguhestinê bistîne?

Erê, heke ew yek ji van koman be:

- Penaberên naskirî
- Kesên xwedî mafê penaberiyê û yên xwedî mafê parastina pêveke in
- Kesên xwedî destûra rûniştinê li gorî xala 24 ya qanûna rûniştinê

Mafê van kesan heye ku alîkarîya entegrasyonê bistînin û ji ber vê yekê jî alîkarî û xizmetên veguhestinê jî distînin.

Penaxwaz û kesên xwedî destûra Duldungê ku ji 36 mehan zêdetir e li Almanyayê dijîn, dikarin alîkarîyê jî xizmeta veguhestinê bistînin. Lê belê, ev jî dîsa xizmeteka bijarte ye û divê nivîsgeha refaha civakî wê pesend bike.

Kîjan cureya dibistan ji bo zarokê min çêtir e?

Biryara di navbera dibistanek taybetî an dibistanek asayî de dikare ji bo dêûbavan dijwar be. Divê hûn ji bo vê biryara girîng dem têra xwe bigirin. Şîretên mamosteyên baxçeyê zarokan an karmendên perwerdehiyê yên li dibistanan dikarin bibin alîkar. Pêdivî ye ku her gavxala girîng di derbarê saxlemiya zarok, hewcedarî, karî û berjewendiyên zarok be. Hêz û berjewendiyên zarokê çi ne? Kîjan dibistanê we yekê çêtirîn destnîşan dike? Kîjan cureya dibistanê dibe alîkar ku zarok xwebaweriyê pêş bixe û wê xurt bike??

Di 36 mehên ewil ên mayîna xwe de, kesên di pêvajoya penaberiyê de ne xwedî maf in ku ji alîkariyên tevlêbûnê sûd bistînin. Ev tê wê wateya ku mafê wan ê alîkarî û xizmeta ajotinê nîne. Lê belê, heke zarokê ji bo ku tendurustiya wî/ê û pêdiviyên wan ên taybet bi cih bînin, hewcedarê piştgirîyê be, nivîsgeha refaha civakî dikare alîkarî an jî karûbarê veguheztinê bipejirîne. Tu dikarî xwe bispêrî Xala 6 a Qanûna Alîkariyên Penaberan û xalên 23 û 24 ên Peymana Mafên Zarokan a Neteweyên Yekbûyî. Serlêdan pêşkêşî nivîsgeha alîkariya civakî tê kirin.

Lênêrîna qanûnî ji bo zarokên astengdar

Zarok di 18 saliya xwe de di temenê qanûnî de ne. Niha desteserkirina dêûbav an jî xizman bi dawî dibe. Êdî her kes ji jiyana xwe berpirsiyar e. Divê mezinan biryaran bidin û karûbarên xwe yê qanûnî birêve bibin. Û mafê kesên astengdar jî wek kesên bêasteng, xwedî karî û kapasîteya qanûnî ye. Ev tê wê wateyê ku xwedî maf û erk (kapasîteya qanûnî) û bi kirina xwe (kapasîteya tevgerê) van maf û erkan saz bike. Her kesê ku tenê dikare bi qismî an jî qet nikare karûbarên xwe bi rê ve bibe, dikare piştgirîya qanûnî werbigire. Karê herî girîng ê piştgirîya qanûnî piştgirîkirina kesek e ku ew bi xwe biryara xwe bide û bicîh bîne.

Ez çawa ji bo zarokê xwe piştgirîya qanûnî bistînim?

Wekî xizm, divê hûn herî kêrî meh beriya 18 saliya zaroka xwe daxwaznameyekê bidin dadgeha navçeyê. Dadgeh biryar dide ka zaroka we hewcedarê lînêrînê ye an na, li kîjan deverê..

Kî dikare piştgirîya qanûnî bistîne?

Endameke malbatê, kesek ji dezgeha lînêrînê zarokan, endameke dilxwaz a komeleyeka lînêrînê zarokan, dabînkerek pispor a lînêrînê zarokan an jî parêzerek dikare lînêrînê zarokê we bigire dest.

Tu dikarî komeleyên lînêrînê li herêma xwe bi karanîna [Lêgerîna navnîşan a di rêbernameya malbatê](#) de bibînî. Ji kerema xwe di qada lêgerînê de peyva sereke ya “hevalên lînêrînê” û koda xweya zip binivîse. Komele dê li ser pirsên li ser qanûna serperîştan şîretan li we bikin.

Di **Rêzenivîsa Agahiyan ji bo penaberên astengdar û xizmen wan de** ev tişt hate weşandin:

1

Pêngavên yekem piştî gihîştina Almaniyayê

– Agahiyên li ser xalên herî girîng ên têkiliyê piştî gihîştina Almaniyayê

2

Sîstema piştevanîyê ji bo astengdaran

– Agahiyan li ser berjewendiyên tevlêbûnê, Alîkariyên civakî li hember berjewendiyên tevlêbûnê, serlêdan ji bo alîkariyên bi alavan, naskirina astengdariyê

3

Tenduristî, rehabîltasyon û lenihêrînê

– agahiyên bikêrhatî li ser mafê lînerîna bijîşkî, rehabîltasyon û lînerînê û li ser sîstema bîmeya tenduristiyêssen

4

Sîstema piştevanîyê ji bo endamên malbatên xwedî zarokên astengdar

– Agahiyan li ser mafê perwerdeya dibistanê, xizmetên hemşîretî û lînerînê

5

Tevlêbûna Civakî û Kursa Ziman

– Kîjan servîs tevlêbûna we ya jîyanê li Almaniyayê xurt dîke? Agahiyên li ser kursên entegrasyonê, rûniştina ji bo kesên astengdar û alîkariyê

6

Serlêdana berjewendiyên û sitandina alîkariyan

– her tiştê ku divê tu di derbarê xizmetên herî girîng yê piştgiriya dewletê bizanibî û çawa ji bo piştevanîyê serlêdana pêşkêş bikî

Em („wir“) kî ne?

Em ê projeya „Empowerment Now“ ya rêxistina Handicap International û xweparêzên ji „NOW! Nicht Ohne das Wir“ ne. Em soz didin ku ji bo penaberên astengdar û xizmên wan gihandina agahiyên hêsantir bikin. Endamên koma „NOW! Nicht Ohne das Wir“ dizanin ku li Almanyayê wergirtina piştgirî û alîkariyê çiqas zehmet e. Ji ber vê yekê dixwazin zanebûna xwe derbas bikin.

Di derbarê komê NOW! Nicht Ohne das Wir:

NOW!
Nicht Ohne das Wir

„NOW! Nicht Ohne das Wir“ xwe temsîlkirina penaberên astengdar e. Em bi xwe penaber in û astengdariyê me heye. Ji dema hatina me ya Almanyayê ve em bi astengiyên re rû bi rû man. Lê di koma xwe de em têgihîştin û hev girtinê dibînin. Em hevûdu xurt dikin û ji bo civakê berfireh em bi hev re dixebitin. Em soz didin ku penaberên astengdar û malbatên wan li Almanyayê baştir bijîn. Koma Xweparêzerê „NOW! Nicht Ohne das Wir“ ji hêla Handicap International ve wekî beşek ji projeya „Empowerment Now“ tê piştgirîkirin.

Di derbarê projeya „Empowerment Now“

Bi rêya “Empowerment Now” Handicap International piştgirî dide xweparastina penaberên astengdar û xizmên wan. Bi hev re li gel koma “NOW! “Nicht Ohne das Wir” em ji bo maf û berjewendiyên penaberên astengdar dixebitin. Em soz didin ku fikar û nîgeraniyên penaberên astengdar bi awayekî sistematîk li ber çavan werin girtin - ji rûniştinê heta gihîştina kursên ziman ên bêasteng ji bo tevîkirina li bazara karê.

Projeya Empowerment Now ji hêla:

Die Beauftragte der Bundesregierung
für Migration, Flüchtlinge und Integration
Die Beauftragte der Bundesregierung für Antirassismus